

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 513/2016 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen kansallisen turvallisuuden ja vaalitulosten luotettavuuden varmistamisesta sähköisten vaalien valmistelussa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Jyrki Kasvin /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 513/2016 vp:

Miten hallitus varmentaa sähköisten vaalien valmistelussa kansallisen turvallisuuden ja vaalitulosten luotettavuuden?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Oikeusministeriö asetti 15.11.2013 nettiäänestystyöryhmän valmistelemaan ehdotukset kunnallisen neuvoo-antavan kansanäänestyksen järjestämisestä sähköisesti ja nettiäänestysmahdollisuuden käyttöönottamiseksi myös vaalien osalta.

Väliraportissaan 11.6.2014 työryhmä katsoi, että vielä ei ole tarkoituksenmukaista selvittää nettiäänestyksen käyttöönottoa yleisissä vaaleissa ja ehdotti, että osana oikeusministeriön demokraatiaverkkopalveluja toteutettaisiin nettiäänestysjärjestelmä, joka olisi ilman korvausta kuntien käytettävissä kunnallisissa neuvoo-antavissa kansanäänestyksissä. Väliraportin saatuaan pääministeri Alexander Stubbin hallituksen hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä päätti, että valmistelua nettiäänestysjärjestelmän kehittämiseksi jatketaan työryhmän ehdotusten pohjalta.

Loppuraportissaan 22.4.2015 työryhmä ehdotti, että nettiäänestystä kokeiltaisiin kunnallisten neuvoo-antavien kansanäänestysten ennakoäänestyksessä neljän vuoden aikana määräaikaisen kokeilulainsäädännön nojalla. Nettiäänestystyöryhmä teetti esiselvityksen saadakseen tietoa nettiäänestykseen liittyvistä hyödyistä ja riskeistä sekä järjestelmän rakentamiseen, ylläpitoon ja käyttöön liittyvistä kustannuksista. Esiselvityksen mukaan neuvoo-antavassa kunnallisessa kansanäänestyksessä voitaisiin käyttää teknisesti melko yksinkertaista nettiäänestysjärjestelmää.

Työryhmän mukaan neuvoo-antavassa kansanäänestyksessä ja yleisissä vaaleissa ei tulisi käyttää samaa nettiäänestysjärjestelmää, koska äänestysjärjestelmien tietoturva vaatimukset ovat hyvin erilaiset. Esiselvityksessä esitetyn arvion mukaan yleisiin vaaleihin soveltuvan äänestysjärjestelmän kustannukset halvimmillakaan olisivat moninkertaiset verrattuna neuvoo-antavaan kunnalliseen kansanäänestykseen käytettävän järjestelmän kustannuksiin. Aiheutuvien lisäkustannusten vuoksi ei esiselvityksen mukaan kannata rakentaa neuvoo-antavaa kunnallista kansanäänestystä varten järjestelmää, joka periaatteessa soveltuisi myös yleisiin vaaleihin. Yleisiä

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 513/2016 vp

vaaleja varten tarvitaan kaikilta osin korkeammat tietoturva vaatimukset täyttävä nettiäänestysjärjestelmä.

Nettiäänestykseen sisältyy lukuisia ja vakavia tietoturvariskejä, joita voidaan vähentää monilla keinoilla, mutta ei kokonaisuudessaan poistaa. Merkittävimmät tunnistetut uhat ovat toimittajan mahdollisuudet toimittaa tietoturvallinen järjestelmä, äänestäjän päätelaitteen ja sen ohjelmiston turvallisuus, palvelunestohyökkäykset nettiäänestysjärjestelmään ja puutteet kyvyssä reagoida siihen kohdistuviin tietoturvahyökkäyksiin, tietoturvallisuutta vaarantavat virheet vaalijärjestelmään liittyvissä asennuksissa ja ylläpidossa, äänestysjärjestelmään liittyvien ulkopuolisten järjestelmien toimintahäiriöt tai niihin kohdistuvat hyökkäykset sekä puutteet järjestelmän valvonnassa.

Nettiäänestystyöryhmän mukaan järjestelmän tietoturvallisuutta voidaan parantaa tietoturva-auditoinneilla sekä esimerkiksi avoimen lähdekoodin mallilla. Kehittämistyöhön liittyviä riskejä voidaan vähentää esimerkiksi ulkopuolisten suorittamalla testauksella ja hajauttamalla kehitystä usean toimittajan kesken. Äänestysjärjestelmän asennuksiin ja ylläpitoon liittyvien tietoturvallisuutta vaarantavien virheiden vähentämiseksi tulisi panostaa järjestelmän käyttö- ja ylläpitoprosessien suunnitteluun ja valvontaan. Äänestäjän päätelaitteella esiintyvien haittaohjelmien tunnistamiseksi vaaliviranomaisten tulisi tiedottaa riittävästi keinoista tunnistaa aito äänestyssovellus. Puutteita järjestelmän valvonnassa voidaan vähentää, kun vaaliviranomaisella on riittävät resurssit ja tarvittavaa ammattitaitoa järjestelmän toimivuuden arvioimiseen. Lisäksi järjestelmään tulisi luoda riittävät lokitus- ja valvontamekanismit. Työryhmä ehdotti vielä, että nettiäänestysjärjestelmän käyttöä valvomaan tulisi asettaa riippumaton tekninen nettiäänestyslautakunta, jonka kokoonpanossa tulee varmistaa riittävä asiantuntemus.

Pääministeri Sipilän hallitus linjasi 24.10.2016 strategiaistunnossaan, että oikeusministeriö ryhtyy valmistelemaan nettiäänestystä yleisissä vaaleissa. Valmistelu aloitetaan laatimalla vuoden 2017 aikana JHS172-suosituksen mukainen esiselvitys. Nettiäänestyksen valmistelussa tullaan ottamaan tarkkaan huomioon yllä mainitut riskitekijät, tietoturva ja luotettavuus.

Helsingissä 27.10.2016

Oikeus- ja työministeri Jari Lindström